

GIẢI PHÁP ĐÀO TẠO NGHỀ NHẪM PHÁT TRIỂN
NGUỒN NHÂN LỰC DU LỊCH NÔNG NGHIỆP
TẠI HUYỆN MỘC CHÂU, TỈNH SƠN LA

TS. Mai Thị Phương

Học viện Nông nghiệp Việt Nam

Tác giả liên hệ: mtphuong@vnua.edu.vn

Ngày nhận: 08/5/2024

Ngày nhận bản sửa: 17/5/2024

Ngày duyệt đăng: 19/6/2024

Tóm tắt

Đào tạo nghề trong lĩnh vực du lịch là một nhiệm vụ đặc biệt quan trọng quyết định đến sự thành công của địa phương đang phát triển du lịch. Đào tạo nghề nhằm phát triển nguồn nhân lực du lịch là nhiệm vụ chiến lược đối với tỉnh Sơn La nói chung và huyện Mộc Châu nói riêng. Trong vài năm trở lại đây, nguồn nhân lực lao động trong lĩnh vực du lịch tại huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La tăng dần về số lượng và tốt hơn về chất lượng. Tuy nhiên, huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La là khu vực đã và đang phát triển mạnh mẽ về du lịch nói chung và du lịch nông nghiệp nói riêng nên vấn đề đào tạo và phát triển nguồn nhân lực du lịch, đào tạo nghề trong du lịch cần tiếp tục được quan tâm hơn nữa. Nghiên cứu giải pháp đào tạo nghề nhằm phát triển du lịch nông nghiệp tại huyện Mộc Châu, Sơn La được thực hiện dựa trên phương pháp tổng hợp và phân tích nguồn tài liệu thứ cấp. Trên phương diện lý thuyết, nghiên cứu tổng quan các tài liệu trong và ngoài nước về chiến lược đào tạo, kinh nghiệm đào tạo nghề nhằm phát triển nguồn nhân lực du lịch phù hợp với đặc thù của tỉnh miền núi Sơn La và huyện Mộc Châu. Hệ thống giải pháp đào tạo nghề nhằm phát triển nguồn nhân lực phục vụ du lịch nông nghiệp bao gồm: (1) Hoàn thiện hệ thống thể chế chính sách về đào tạo nghề nhằm phát triển nguồn nhân lực phục vụ du lịch; (2) Đào tạo nghề và phát triển tại chỗ nguồn nhân lực phục vụ du lịch nông nghiệp tại huyện Mộc Châu, Sơn La; (3) Hợp tác đào tạo nghề du lịch giữa huyện Mộc Châu với các cơ sở đào tạo nhân lực du lịch uy tín; (4) Đào tạo nghề du lịch trên cơ sở bắt kịp với tiến bộ khoa học kỹ thuật và công nghệ của thời đại 4.0.

Từ khóa: Đào tạo nghề, nguồn nhân lực, du lịch nông nghiệp, Mộc Châu, Sơn La.

Strategies for Enhancing Agricultural Tourism Development in Moc Chau District, Son La Province

Dr. Mai Thi Phuong

VietNam National University of Agriculture

Corresponding Author: mtphuong@vnua.edu.vn

Abstract

Tourism vocational training plays a vital role in the successful development of tourism. Developing a skilled workforce is a strategic task for Son La province, particularly in Moc

Chau district. In recent years, there has been a gradual increase in the quantity and quality of tourism labor resources in Moc Chau and Son La. However, as Moc Chau and Son La are rapidly developing tourism areas, it is crucial to continue focusing on training and developing tourism labor resources. This research examines vocational training solutions to cultivate agricultural tourism in Moc Chau district, Son La, using a methodology involving the synthesis and analysis of secondary sources. The study reviews domestic and international literature on training strategies and vocational training experiences that align with the characteristics of mountainous provinces. The proposed vocational training solutions for agricultural tourism development encompass: (1) Enhancing institutional frameworks and policies for vocational training to develop tourism labor resources; (2) Providing vocational training and on-site development opportunities for agricultural tourism labor resources in Moc Chau and Son La; (3) Establishing collaborations in tourism vocational training between Moc Chau district and training institutions; and (4) Incorporating scientific and technological advancements, including Industry 4.0, into tourism vocational training.

Keywords: Vocational training, human resources, agricultural tourism, Moc Chau, Son La.

1. Đặt vấn đề

Son La là vùng núi phía Bắc của Việt Nam với diện tích rộng 14.200km² và có 250km đường biên giới giáp Lào; có địa hình núi non hiểm trở, phức tạp và bị chia cắt nhiều bởi những dãy núi đá vôi; nằm ở độ cao từ 800m - 1.000m so với mực nước biển. Mộc Châu là huyện nằm ở phía Nam của tỉnh Sơn La, cách Thủ đô Hà Nội khoảng 200km về phía Tây Bắc. Toàn huyện có khoảng hơn 150.000 dân, với diện tích 2025,1 km², mật độ 69 người/km². Huyện Mộc Châu có 2 thị trấn: thị trấn Mộc Châu (nằm trên quốc lộ 6) và thị trấn Nông trường Mộc Châu (nằm trên quốc lộ 43) và 27 xã. Phía Bắc giáp huyện Phù Yên bởi dòng sông Đà, phía Tây Bắc giáp 2 huyện Bắc Yên và Yên Châu, phía Tây giáp nước Lào, phía Nam giáp tỉnh Thanh Hóa, phía Đông Nam giáp tỉnh Hòa Bình. Mộc Châu có 12 dân tộc anh em cùng sinh sống, trong đó, chiếm đa số là người Thái 33%, người Mông

18%, người Kinh 15%; ngoài ra, còn có người Lào, người Hoa, người Khơ Mú, Dao, Tày... Người Thái có nhiều món ăn đặc sắc, phong phú; hàng năm, các lễ hội Hoa Ban, Hết Chá, Cầu Mưa được tổ chức vào mùa xuân với mong muốn mùa màng bội thu...

Khu du lịch quốc gia Mộc Châu từ lâu đã được biết đến như một điểm đến nổi bật ở khu miền núi Tây Bắc với những đặc trưng độc đáo về tài nguyên du lịch tự nhiên và văn hóa. Số lượng du khách đến Mộc Châu ngày càng gia tăng. Giai đoạn 2016-2022, Mộc Châu thu hút được trên 7,54 triệu lượt khách, tốc độ tăng trưởng du lịch khoảng 13,7%. Năm 2023, huyện Mộc Châu đã thu hút được trên 2,46 triệu lượt khách, trong đó, có 6.157 lượt khách quốc tế. Doanh thu từ dịch vụ du lịch trung bình mỗi năm đạt trên 1.100 tỷ đồng; năm 2023, đạt trên 2.802 tỷ đồng. Toàn huyện có 295 cơ sở lưu trú (trong đó, có 01 khách sạn 4 sao; 03 khách sạn 3 sao; 01 khách sạn 2 sao;

05 khách sạn 1 sao; 01 resort 3 sao); có 16 doanh nghiệp kinh doanh du lịch và trên 400 cơ sở phục vụ ăn uống, cùng những cơ sở vui chơi, giải trí và 10 khu, điểm, bản du lịch đáp ứng nhu cầu trải nghiệm của du khách [1].

Trên cơ sở định hướng của Chiến lược Du lịch Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn 2030, ngày 12/11/2014, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 2050/QĐ-TTg phê duyệt “Quy hoạch tổng thể phát triển Khu du lịch quốc gia Mộc Châu, tỉnh Sơn La đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030” [2]; ngày 25/01/2019, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 128/QĐ-TTg phê duyệt “Quy hoạch chung xây dựng Khu du lịch quốc gia Mộc Châu, tỉnh Sơn La đến năm 2030”, theo đó, mục tiêu đến năm 2030 đạt khoảng 5.000.000 lượt khách du lịch và quy mô cơ sở lưu trú có nhu cầu khoảng 20.000 phòng [3].

Đến năm 2030, Mộc Châu cần tạo việc làm cho khoảng 30.000 lao động, trong đó, khoảng 10.000 lao động trực tiếp và phần lớn trong lĩnh vực du lịch. Như vậy, vấn đề đào tạo nghề du lịch để phát triển thế mạnh du lịch nông nghiệp của Sơn La rất cấp thiết hiện nay. Do đó, bài viết đáp ứng được tính thời sự trong nghiên cứu.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu giải pháp đào tạo nghề nhằm phát triển nguồn nhân lực phục vụ du lịch nông nghiệp tại Mộc Châu, Sơn La được tổng hợp dựa trên các nguồn tài liệu thứ cấp, những số liệu thống kê tin cậy và những công trình nghiên cứu uy tín đã được công bố liên quan đến chủ đề về đào tạo nghề, đào tạo nguồn nhân

lực du lịch tại tỉnh Mộc Châu, Sơn La. Những hoạt động thực hiện nghiên cứu như sau:

- Thu thập các văn bản quy phạm pháp luật về định hướng phát triển du lịch, định hướng đào tạo nguồn nhân lực du lịch tại tỉnh Mộc Châu nói riêng và Sơn La nói chung. Nguồn tài liệu tin cậy là từ tìm kiếm tài liệu từ cổng thông tin các cấp quản lý: Chính phủ, Tổng cục Du lịch, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn của tỉnh với nguồn tài liệu là những nghị quyết, nghị định, quyết định, thông tư...

- Thu thập các bài báo, bài nghiên cứu và các tài liệu thứ cấp khác về chủ đề đào tạo nguồn nhân lực du lịch đăng trên các tạp chí quốc tế uy tín (ISI, Scopus...), tạp chí trong nước thuộc danh mục Hội đồng Giáo sư nhà nước có chỉ số ISSN), kỷ yếu các hội thảo và những bài viết trên các website có uy tín trong và ngoài nước. Nội dung tìm kiếm về đào tạo và phát triển nguồn nhân lực với các từ khóa bằng tiếng Việt và tiếng Anh như: “nhân lực du lịch”, “đào tạo”, “kỹ năng nghề nghiệp”, “kinh nghiệm”, “higher education tourism programmes”...

- Phân loại các nhóm tài liệu về: (1) Cơ sở lý luận, lý thuyết, tổng quan tài liệu nghiên cứu; (2) Những tài liệu và số liệu phản ánh thực trạng đào tạo và phát triển nguồn nhân lực tại địa bàn nghiên cứu; (3) Tài liệu tổng kết những bài học kinh nghiệm.

- Nghiên cứu lên khung cho bài viết: Đối với từng phần trong bài viết, nghiên cứu sử dụng nhóm tài liệu tham khảo phù hợp. Thông qua đó, nghiên cứu

tổng hợp, đánh giá và có phân tích nhận định khách quan.

- Nghiên cứu sử dụng phương pháp tiếp cận hệ thống. Đào tạo và phát triển nguồn nhân lực đòi hỏi phải có sự tham gia của nhiều bên như: Đảng và Nhà nước; chính quyền địa phương; người lao động tại địa phương; các doanh nghiệp, tổ hợp tác, hợp tác xã. Vấn đề nghiên cứu được đặt trong một hệ thống tổng thể để nghiên cứu. Bên cạnh đó, dữ liệu thứ cấp được tổng hợp từ Niên giám thống kê của Tổng cục Thống kê Việt Nam; Các báo cáo tổng kết hàng năm của Sở Văn hoá - Thể thao và Du lịch Sơn La.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Tổng quan tài liệu trong và ngoài nước

Ở Việt Nam, các công trình nghiên cứu về du lịch nông nghiệp và nhu cầu đào tạo nghiệp vụ, kỹ năng nghề nghiệp cho nhân lực phục vụ phát triển du lịch nông nghiệp bắt đầu xuất hiện ở Việt Nam trong khoảng 10 năm trở lại đây và đang có xu hướng ngày một nhiều hơn như: Đề tài “Nghiên cứu đề xuất phát triển nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao tại tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu” [4] đã làm sáng tỏ lý thuyết về chất lượng nguồn nhân lực trong lĩnh vực du lịch. Nghiên cứu đánh giá thực trạng và nhu cầu cần thiết trong đào tạo và phát triển nguồn lực du lịch chất lượng cao đáp ứng Đề án phát triển của tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu giai đoạn 2020-2025, định hướng đến năm 2030 theo tinh thần Nghị quyết Đại hội lần thứ VII đã đề ra “phát triển Bà Rịa - Vũng Tàu trở thành tỉnh mạnh về công nghiệp, cảng biển, du lịch và nông nghiệp công nghệ cao...”. Từ đó, tác giả đề xuất các giải pháp để

đáp ứng các yêu cầu, thách thức đối với phát triển nhân lực du lịch chất lượng cao tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu. Nghiên cứu đã chỉ ra tổ chức đào tạo nguồn nhân lực cần xuất phát từ quan điểm và nhận thức về nguồn nhân lực du lịch địa phương. Đào tạo kỹ năng, nghiệp vụ cho nhân lực trong ngành du lịch phải căn cứ vào yêu cầu của thực tiễn phát triển ngành, đòi hỏi của xã hội và doanh nghiệp, xác định chuẩn đầu ra, xây dựng chương trình đào tạo phù hợp, tổ chức quy trình đào tạo thích ứng trên cơ sở phối hợp chặt chẽ với các doanh nghiệp du lịch.

Nghiên cứu “*Phát triển nguồn nhân lực ngành Du lịch Thành phố Hồ Chí Minh trong bối cảnh mới hiện nay*” [5] đã nêu rõ quan điểm: *Nguồn nhân lực được xem là một trong những yếu tố then chốt giúp gia tăng khả năng cạnh tranh và quyết định sự thành bại trên thị trường du lịch của các doanh nghiệp, địa phương và rộng hơn là ngành Du lịch của cả quốc gia*. Nghiên cứu nhấn mạnh rằng đầu tư nâng cao chất lượng nguồn nhân lực là đầu tư cho sự phát triển du lịch bền vững. Nghiên cứu chỉ ra chất lượng nguồn nhân lực trong ngành Du lịch tại Việt Nam hiện nay còn thấp và chưa đồng đều, chưa chuyên nghiệp, còn thiếu kinh nghiệm, thiếu kiến thức về kinh tế - xã hội, văn hóa, lịch sử, chưa nắm chắc quy trình, yêu cầu của công việc trong điều kiện mới, nhất là, còn yếu về ngoại ngữ và các “kỹ năng mềm” (kỹ năng giao tiếp, kỹ năng xử lý tình huống, kỹ năng làm việc nhóm...). Sự thiếu kỹ năng, nghiệp vụ của lao động trong lĩnh vực du lịch có thể gây khó khăn trong việc truyền tải thông tin, tạo sự tin tưởng và cung cấp các dịch

vụ tốt cho khách hàng quốc tế. Trong khi các doanh nghiệp hoạt động trong ngành Du lịch thiếu lao động lành nghề thì sinh viên vừa tốt nghiệp lại chưa đáp ứng ngay được yêu cầu, nhiều doanh nghiệp phải tổ chức bồi dưỡng, đào tạo lại. Trong những năm gần đây, dù tình hình đã được cải thiện, nhưng số lao động chưa qua đào tạo vẫn chiếm 10%. Nhiều doanh nghiệp ngành Du lịch tại Thành phố Hồ Chí Minh đang gặp khó khăn trong việc tuyển dụng nhân sự chất lượng cao để đáp ứng nhu cầu phát triển của du lịch. Việc chưa bảo đảm về chất lượng đào tạo đã gây những ảnh hưởng nhất định đến chất lượng dịch vụ du lịch, sự hài lòng của khách hàng và khả năng cạnh tranh nguồn lao động của Thành phố.

Nghiên cứu “*Phát triển du lịch học tập cộng đồng tại xã Hòa Bắc, huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng*” [6] được thực hiện dựa trên việc tiếp cận từ nội lực của cộng đồng và tổng hợp, phân tích các kết quả từ các nghiên cứu trước. Mục tiêu nhằm tìm hiểu thực trạng phát triển của hoạt động du lịch học tập cộng đồng tại hai thôn Tà Lang và Giàn Bí, xã Hòa Bắc, Hòa Vang, Đà Nẵng, từ đó, hình thành cơ sở lý luận cho loại hình du lịch này. Kết quả cho thấy du lịch học tập cộng đồng được cấu thành bởi 3 hoạt động chính: (1) Hoạt động du lịch; (2) Hoạt động học tập trải nghiệm của học sinh, sinh viên; (3) Hoạt động giáo dục, đào tạo tại cộng đồng. Trong du lịch học tập cộng đồng, đối tượng người học rất đa dạng, có thể là học sinh, sinh viên, khách du lịch thuần túy hay các nhà nghiên cứu... Người dạy ở đây chính là cư dân địa phương và họ cũng chính là

những người làm du lịch với việc cung cấp các dịch vụ du lịch từ đơn lẻ đến trọn gói. Không gian đời sống văn hóa cộng đồng là môi trường giáo dục, các cơ sở lưu trú cộng đồng, các cơ sở sinh hoạt chung tại cộng đồng là cơ sở vật chất phục vụ hoạt động đào tạo. Phương pháp giảng dạy ở đây được đa dạng hóa tùy thuộc vào các đối tượng người học, như thuyết trình, giải quyết vấn đề, thảo luận nhóm, dạy học qua tình huống, tham quan trải nghiệm thực tế dưới sự điều phối của các chuyên gia, những nhà nghiên cứu, giảng viên, giáo viên. Trong du lịch học tập cộng đồng, cộng đồng cư dân địa phương đóng vai trò là trung tâm, là chủ thể của mọi hoạt động du lịch và học tập. Kết quả nghiên cứu góp phần định hướng cho các cơ quan quản lý du lịch Đà Nẵng trong việc phát triển du lịch học tập cộng đồng tại địa phương, nâng cao năng lực cộng đồng, cải thiện, bảo tồn sự đa dạng sinh học, duy trì và phát huy các giá trị văn hóa địa phương và phát triển kinh tế - xã hội một cách bền vững.

Ở ngoài nước, trong khoảng 20 năm vừa qua, đặc biệt là giai đoạn 10 năm trở lại đây, du lịch nông nghiệp đã thực sự trở thành một ngành kinh tế quan trọng, phát triển rộng khắp trên thế giới, đặc biệt là có bước tiến mạnh ở các nước đang phát triển, trong đó, có Việt Nam. Du lịch nông nghiệp mang lại thu nhập tốt cho người dân. Cùng với sự phát triển nhanh chóng, nhu cầu đào tạo kỹ năng, nghề nghiệp cho lao động trong lĩnh vực du lịch đòi hỏi số lượng và chất lượng tốt trở thành một nhu cầu tất yếu. Vì vậy, các nhà nghiên cứu du lịch đã quan tâm nhiều hơn đến việc đánh

giá các tác động này. Những người tiên phong trong lĩnh vực này phải kể đến là Budowski [7], Buckley & Pannell [8].

Nghiên cứu “*The influencing factors on service experiences in rural tourism: An integrated approach*” [9] khẳng định việc khám phá các trải nghiệm dịch vụ trong du lịch nông thôn là một lĩnh vực quan trọng trong nghiên cứu du lịch vì nó liên quan đến chuyên thăm và lưu trú toàn diện ở khu vực nông thôn, bao gồm nhiều khía cạnh khác nhau. Bản chất đa chiều của trải nghiệm ở môi trường nông thôn đòi hỏi phải có cách tiếp cận tổng hợp hơn để phân tích. Do đó, nghiên cứu này khám phá các yếu tố quyết định trải nghiệm trong du lịch nông thôn bằng cách tích hợp lý thuyết về hành vi có kế hoạch và lý thuyết không gian dịch vụ. Thông qua đó, nghiên cứu đánh giá được nhu cầu đào tạo kỹ năng nghiệp vụ du lịch dưới cả 2 góc độ: nhà tuyển dụng và người lao động. Người trả lời bảng phỏng vấn ở Trung Quốc (515 người) đã được tuyển dụng để đánh giá việc đào tạo. Trải nghiệm dịch vụ được tìm thấy có tác động tích cực đến ý định tiêu dùng trong du lịch nông thôn. Những phát hiện này cho thấy bối cảnh dịch vụ có ảnh hưởng đáng kể đến ý định hành vi và hành vi thực tế của người tiêu dùng. Thái độ hành vi, chuẩn mực chủ quan và nhận thức kiểm soát hành vi ảnh hưởng tích cực đến hành vi thực tế của khách du lịch nông thôn. Nghiên cứu này đề xuất một khuôn khổ đổi mới để nắm bắt những nét đặc trưng của cảnh quan nông thôn và nhấn mạnh tầm quan trọng của mối quan hệ đối tác giữa những người hoạt động trong ngành và các bên liên quan ở địa phương trong việc quản lý

đào tạo và trải nghiệm du lịch nông thôn.

Thông qua tổng quan các nghiên cứu trước đây, có thể thấy:

Một là, du lịch nông nghiệp đang phát triển nhanh chóng, trở thành xu thế của thế giới. Nhiều quốc gia coi du lịch nông nghiệp là cơ hội quan trọng mà họ phải đón lấy cơ hội này để phát triển kinh tế, như Thái Lan, Philippines, Trung Quốc, Việt Nam và nhiều nước Trung Âu. Du lịch nông nghiệp phát triển dẫn tới nhu cầu đào tạo kỹ năng và nghề nghiệp phục vụ du lịch nông nghiệp là vấn đề sống còn đối với phát triển du lịch địa phương. Nói cách khác, yếu tố quan trọng để phát triển và bứt phá cho ngành Du lịch nói chung và du lịch nông nghiệp nói riêng là yếu tố nguồn nhân lực qua đào tạo.

Hai là, thiếu nguồn nhân lực tốt trong ngành Du lịch, ở bất cứ khu vực nào sẽ tạo ra “lỗ hổng” lớn trong ngành Du lịch nói chung và du lịch nông nghiệp nói riêng của khu vực đó. Do đó, công tác đào tạo, nhất là, đào tạo kỹ năng và nghề nghiệp (trong đó, có việc đào tạo nhân lực chất lượng cao) trở nên cấp bách đối với ngành Du lịch.

Ba là, nhân lực du lịch phải thay đổi theo yêu cầu thị trường. Việc đào tạo kỹ năng, nghề nghiệp du lịch luôn cần được xem xét, lưu ý và thay đổi để phù hợp với yêu cầu của thị trường lao động ngành Du lịch. Qua đó, tạo ra nguồn nhân lực bài bản, tiềm năng, sẵn sàng phục vụ ngành với kiến thức cập nhật nhất. Các nước luôn tổ chức đào tạo mới, bồi dưỡng kết hợp với đào tạo lại nguồn nhân lực du lịch bảo đảm yêu cầu bổ sung đủ nhân lực đáp ứng với từng cấp độ phục hồi du lịch phù hợp với các

lĩnh vực kinh doanh, các địa phương. Việc đào tạo nhân lực cần chú trọng đến kiến thức, kỹ năng chuyên môn, năng lực tự chịu trách nhiệm thích ứng với bối cảnh thế giới có nhiều biến đổi.

3.2. Hiện trạng trong đào tạo nguồn nhân lực du lịch nông nghiệp tại huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La

Cao nguyên Mộc Châu với địa hình tương đối bằng phẳng, độ cao trung bình khoảng 1.050m so với mặt nước biển, diện tích rộng, đất đai màu mỡ, khí hậu cao nguyên ôn hòa, mát mẻ quanh năm. Trong những năm gần đây, du lịch Mộc Châu phát triển mạnh, thu hút ngày càng nhiều du khách trong và ngoài nước đến tham quan, trải nghiệm.

Mộc Châu có hệ sinh thái đa dạng, vùng thảo nguyên cảnh quan đẹp (đồng cỏ, vườn hoa), với nhiều điểm danh thắng, như: Ngũ Động bản Ôn, thác Dải Yếm, đỉnh Pha Luông, khu hồ sinh thái rừng thông bản Áng, đồi chè, vườn đào, vườn mận, trang trại chăn nuôi bò sữa... Phong tục tập quán, nét đẹp văn hóa các dân tộc đa dạng và đặc sắc. Hằng năm, địa phương đều tổ chức các lễ hội truyền thống của người Mông, nét văn hóa người Mường và nếp sống của đồng bào Thái rất hấp dẫn du khách.

Năm 2022, Khu du lịch quốc gia Mộc Châu vinh dự được nhận giải thưởng Điểm đến thiên nhiên hàng đầu Châu Á và Điểm đến thiên nhiên hàng đầu thế giới thuộc hệ thống Giải thưởng hàng đầu thế giới trong ngành Du lịch (World Travel Awards). Hình ảnh, thương hiệu du lịch Mộc Châu đã, đang được lan tỏa đến với du khách trong và ngoài nước thông qua các phương tiện truyền thông, các trang mạng xã hội, tạo nên dư địa

lớn về tiềm năng phát triển du lịch trên địa bàn. Huyện Mộc Châu đang từng bước đẩy mạnh triển khai thực hiện các nội dung nhằm đáp ứng các điều kiện được công nhận Khu du lịch quốc gia. Huyện Mộc Châu đã chỉ đạo tổ chức thành công nhiều lễ hội như: Lễ hội Hết Chá; Cầu mưa; Lễ hội hái quả năm 2022 với sự tham gia của hơn 300 nghệ nhân và người trồng mận; tổ chức thành công Liên hoan văn nghệ, thể thao 10 bản biên giới năm 2022; Ngày hội Văn hóa các dân tộc huyện Mộc Châu năm 2022 với các hoạt động văn hóa, thể thao, du lịch, trong đó, điểm nhấn là Chương trình nghệ thuật đêm 01/9 “Mộc Châu - tiếng gọi mùa yêu” thu hút 97.000 lượt khách tham quan, trải nghiệm.

Quyết định số 128/QĐ-TTg phê duyệt “Quy hoạch chung xây dựng Khu du lịch quốc gia Mộc Châu đến năm 2030” với những nội dung chủ yếu hình thành khu Du lịch Quốc gia Mộc Châu nằm trên địa bàn 02 huyện Mộc Châu và Vân Hồ, tỉnh Sơn La, có tổng diện tích tự nhiên là 206.150 ha, có vị trí địa lý: Phía Đông và Đông Nam giáp tỉnh Hòa Bình; Phía Tây và Tây Bắc giáp huyện Yên Châu; Phía Nam giáp tỉnh Thanh Hóa và nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào với đường biên giới chung dài 40,6km; Phía Bắc Giáp huyện Phù Yên. Quy hoạch chung xây dựng Khu Du lịch quốc gia Mộc Châu sẽ gắn kết Sơn La với các tỉnh trong khu vực, khách du lịch và nhà đầu tư đến với Sơn La để phấn đấu đến lượng khách du lịch đến đây tăng dần từ khoảng 1.650.000 lượt khách (năm 2020) đến khoảng 5.000.000 lượt khách (năm 2030). Quy mô cơ sở lưu trú, đến năm 2020 có nhu

cầu khoảng 6.200 phòng; đến năm 2030 có nhu cầu khoảng 20.000 phòng [3].

Theo Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch, lao động trong lĩnh vực du lịch nông nghiệp tại Mộc Châu còn rất hạn chế và chỉ chiếm 1,8% trong tổng số lao động của huyện. Năm 2019, số lao động trong ngành Du lịch (nhà hàng khách sạn) đạt 1.137 người; đến năm 2021, số lao động đạt 1.720 người. Trình độ lao động trong ngành Du lịch còn nhiều hạn chế, hầu hết lao động chưa được đào tạo cơ bản về nghiệp vụ chuyên môn. Như vậy, có thể thấy, Mộc Châu đang rất cần lao động được đào tạo tốt về kỹ năng nghiệp vụ trong ngành Du lịch. Do đó, nghiên cứu nhu cầu đào tạo, bao gồm đào tạo các kỹ năng và nghề nghiệp, phục vụ phát triển du lịch nông nghiệp - nông thôn tại huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La làm nổi bật tầm quan trọng của việc đào tạo nghề cho lao động nông thôn nhằm phát triển du lịch nông nghiệp. Tuy nhiên, hiện vẫn còn nhiều hạn chế trong đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch như:

(1) Thể chế, chính sách của Nhà nước về đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch tại Mộc Châu còn thiếu và chưa hiệu quả. Nhà nước và địa phương cần hoàn thiện hơn nữa hệ thống chính sách đào tạo phát triển nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao; thu hút và đãi ngộ đặc thù đối với nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao.

(2) Cơ chế liên kết, chia sẻ lợi ích du lịch chưa hợp lý, thiếu tư duy nhạy bén, sự chuyên nghiệp, kiến thức chuyên sâu trong phương pháp quản lý đào tạo phát triển nguồn nhân lực du lịch chất lượng tại Mộc Châu.

(3) Đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch tại Mộc Châu chưa hiệu quả; thiếu và yếu về chất lượng và số lượng lao động du lịch. Chất lượng nguồn nhân lực du lịch cần xét đến các yếu tố như kiến thức, kỹ năng, thái độ, kinh nghiệm, và sức khỏe.

(4) Đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch tại Mộc Châu chưa đáp ứng được yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 về công nghệ kỹ thuật số, công nghệ thông tin, các ứng dụng trực tuyến hiện đại.

3.3. Các giải pháp chủ yếu trong đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch nông nghiệp tại huyện Mộc Châu

Hiện nay, nguồn nhân lực khu du lịch còn thiếu và yếu, vì vậy, cần tăng cường đào tạo, phát triển nguồn nhân lực tại khu du lịch đủ về số lượng, hợp lý về cơ cấu ngành nghề và chất lượng không ngừng được nâng cao.

Nhà nước, các cấp chính quyền tỉnh Sơn La và huyện Mộc Châu cần hoàn thiện hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật, hoàn thiện thể chế chính sách bao gồm: chính sách đầu tư và phát triển du lịch; chính sách đào tạo và phát triển nguồn nhân lực; chính sách đãi ngộ cán bộ quản lý du lịch giỏi, đãi ngộ doanh nghiệp làm du lịch tốt và người tài; chính sách xã hội hóa du lịch.

Sơn La và Mộc Châu cần phối hợp trong hoạch định chính sách đào tạo và phát triển nhân lực du lịch một cách toàn diện, hiệu quả, đồng bộ cả về quy mô, chất lượng, cơ sở vật chất; cần đầu tư, nâng cấp mở rộng các cơ sở đào tạo nghề và nghiệp vụ du lịch phù hợp với nhu cầu phát triển du lịch của địa phương.

Cần thực hiện đào tạo, bồi dưỡng,

nâng cao chất lượng chuyên môn (đặc biệt là về quản lý quy hoạch, quản lý và thẩm định các dự án du lịch, quản lý và bảo vệ môi trường, về xúc tiến, quảng bá du lịch, thuyết minh, hướng dẫn...) đối với cán bộ quản lý nhà nước về du lịch; khuyến khích và hỗ trợ cán bộ nâng cao trình độ đào tạo (đại học và trên đại học về ngành Du lịch); thu hút cán bộ chất lượng cao ở nơi khác về khu du lịch làm việc để đáp ứng yêu cầu về số lượng, chất lượng và cơ cấu ngành nghề.

Cần có chính sách để tập trung nguồn lực hỗ trợ các doanh nghiệp du lịch trong việc bồi dưỡng nghiệp vụ, kỹ năng nghề, đào tạo dài hạn, đào tạo ngắn hạn cho các lao động của doanh nghiệp. Đối với các cơ sở kinh doanh du lịch, cần ưu tiên và lựa chọn những cán bộ có nhiều sáng kiến, có năng lực trong công việc quản lý kinh doanh du lịch... đi đào tạo ở các địa phương có ngành Du lịch phát triển (kể cả ở nước ngoài) để tiếp thu những kinh nghiệm trong tổ chức, quản lý các hoạt động du lịch, đáp ứng cho mục tiêu phát triển trước mắt và lâu dài của khu du lịch.

Cần tập trung vốn đầu tư các cơ sở giáo dục nghề nghiệp tại địa phương nhằm đào tạo và phát triển tại chỗ nguồn nhân lực du lịch, tạo đột phá quy mô đào tạo; tiếp tục quan tâm đến đào tạo và phát triển tại chỗ nguồn nhân lực du lịch ở vùng đặc biệt khó khăn, vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi.

Cần đẩy mạnh hợp tác với các trường đại học uy tín để đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch tại địa phương; triển khai thẩm định, lựa chọn các cơ sở đào tạo uy tín để triển khai hợp tác đào tạo nhân lực du lịch có chất lượng cao,

giải quyết được vấn đề nhân lực du lịch còn đang thiếu và yếu, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao về lao động trong lĩnh vực du lịch của địa phương.

Tăng cường, mở rộng công tác tập huấn, đào tạo chuyên ngành cho người dân làm du lịch cộng đồng để nâng cao chất lượng dịch vụ tại các điểm du lịch cộng đồng. Xây dựng những chương trình tuyên truyền giáo dục đến mọi tầng lớp trong xã hội (đặc biệt là đến cộng đồng dân cư) về vai trò và ý nghĩa của ngành Du lịch đối với kinh tế - xã hội, môi trường đời sống của cộng đồng dân cư, công tác bảo tồn các giá trị tài nguyên.

4. Kết luận

Đào tạo nghề du lịch và phát triển nguồn nhân lực du lịch tại Mộc Châu là chìa khóa để phát triển du lịch của Mộc Châu và Sơn La. Mộc Châu rất phù hợp, có nhiều tiềm năng để phát triển du lịch nông nghiệp, du lịch trải nghiệm. Đào tạo và phát triển nguồn nhân lực du lịch để nâng cao vị thế du lịch Mộc Châu, thu hút khách du lịch trong và ngoài nước. Đào tạo nghề và phát triển nguồn nhân lực du lịch tại Mộc Châu đã và đang dần có những bước tiến bộ trong đào tạo và phát triển nguồn nhân lực du lịch nhưng còn nhiều hạn chế và đặc biệt là chưa có một hệ thống giải pháp đồng bộ. Nghiên cứu này bước đầu tổng quan tài liệu nhằm đề xuất các giải pháp đào tạo nghề và phát triển nguồn nhân lực du lịch Mộc Châu để đáp ứng nhu cầu nhân lực du lịch ngày càng cao của vùng. Tuy vậy, nghiên cứu còn những hạn chế về phương pháp tiếp cận nên vẫn có những khoảng trống cần những nghiên cứu tiếp theo lấp đầy.

Tài liệu tham khảo

- [1]. UBND huyện Mộc Châu, *Đề án thành lập Thị xã Mộc Châu*, 2024.
- [2]. Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 2050/QĐ-TTg phê duyệt “Quy hoạch tổng thể phát triển Khu du lịch quốc gia Mộc Châu đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030”*, ngày 12/11/2014.
- [3]. Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 128/QĐ-TTg phê duyệt “Quy hoạch chung xây dựng Khu du lịch quốc gia Mộc Châu đến năm 2030”*, ngày 25/01/2019.
- [4]. Vũ Thị Huệ, “Nghiên cứu đề xuất phát triển nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao tại tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu”, *Tạp chí Công thương* số 22, 2022.
- [5]. Nguyễn Hoàng Phương, “Phát triển nguồn nhân lực ngành du lịch Thành phố Hồ Chí Minh trong bối cảnh mới hiện nay”, *Tạp chí Cộng sản*, 2023.
- [6]. Tô Văn Hạnh, Phạm Thị Minh Chính, Phạm Thị Chi, “Phát triển du lịch học tập cộng đồng tại xã Hòa Bắc, huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng”, *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Cần Thơ* tập 58, 2022.
- [7]. G. Budowski, “Tourism and Environmental Conservayion: Conflict Coexistense, Symbiosis?”, *Environmental Conservation*, 1976. DOI: 10.1017/S0376892900017707.
- [8]. R. Buckley, J.Pannell, “Environmental impacts of tourism and recreation in national parks and conservation reserves”, *Environmental Science*, 1990.
- [9]. Sijie Chen, Marios Sotiriadis và Shiwei Shen, “The influencing factors on service experiences in rural tourism: An integrated approach”, *Tourism Management Perspectives*, 2023. DOI: 10.1016/j.tmp.2023.101122.